

2506 04

Δύο αντιλήψεις για την εξωτερική πολιτική

Του ΤΑΚΗ ΜΙΧΑ

Όταν πρόσφατα η γνωστή αμερικανική πανεπιστημιακή επιθεώρηση διεθνών σχέσεων «World Policy Journal» επισήμανε ότι ο Γιώργος Παπανδρέου «στα μάτια πολλών διεθνών αναλυτών θεωρείται μία από τις ηγετικές φυσιογνωμίες στην Ευρώπη σήμερα», ορισμένοι αναλυτές στην Ελλάδα θεώρησαν αυτούς τους χαρακτηρισμούς υπερβολικούς.

Αυτό το οποίο δεν έχει επισημανθεί είναι η επανάσταση την οποία εισήγαγε ο κ. Παπανδρέου στο μοντέλο άσκησης της εξωτερικής πολιτικής και οι ευεργετικές συνέπειες που αυτές είχαν στη διεθνή εικόνα της χώρας. Συγκεκριμένα, ο σημερινός ηγέτης του ΠΑΣΟΚ υπήρξε ο πρώτος Έλληνας υπουργός Εξωτερικών που κατανόησε τη σημασία αυτού που αποκαλείται «ήπια δύναμη» (soft power) στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής. Ο όρος αυτός, τον οποίο εισήγαγε ο Αμερικανός καθηγητής Τζόζεφ Νάι στα τέλη της δεκαετίας του '80, αναφέρεται στην ικανότητα την οποία έχει μια χώρα να πείθει άλλους να κάνουν αυτό που θέλει χωρίς να χρησιμοποιεί βία ή καταναγκασμό. Είναι αυτονόητο ότι η «ήπια δύναμη» μιας χώρας είναι παράγωγο της εικόνας που επικρατεί γι' αυτήν στο διεθνή χώρο.

Όταν ανέλαβε υπουργός Εξωτερικών ο κ. Παπανδρέου, στα τέλη της δεκαετίας του '90, τα αποθέματα «ήπιας δύναμης» της χώρας ήταν σχεδόν ανύπαρκτα. Είχε προηγηθεί η εξωτερική πολιτική Μητσοτάκη - Σαμαρά, που είχε οδηγήσει στην εδραίωση της εικόνας της Ελλάδας, σύμφωνα με την έκφραση του Νόελ Μάλκολμ, ως «τραμπούκου των Βαλκανίων» (λόγω της πολιτικής σε Μακεδονικό και Γιουγκοσλαβικό). Επίσης, οι άκομψοι χειρισμοί της υπόθεσης Οτσαλάν είχαν οδηγήσει σε περαιτέρω επιδεινωση του ήδη αρνητικού για τη χώρα μας κλίματος.

Σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την ανάληψη του υπουργείου Εξωτερικών από τον κ. Παπανδρέου, η εικόνα θα αλλάξει ριζικά. Μια έρευνα του Ελληνικού Κέντρου Ευρωπαϊκών Μελετών, το Δεκέμβριο του 2002, επί των απόψεων και στάσεων της κοινής γνώμης και των διαμορφωτών της στις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έδειξε ότι τα τελευταία έτη είχε υπάρξει μια σημαντική βελτίωση της εικόνας της Ελλάδας μεταξύ των εταίρων της, που οφειλόταν σε έναν και μοναδικό λόγο: Στην παρουσία του Κώστα Σημίτη και του Γιώργου Παπανδρέου στο ηνδάλιο της διακυβέρνησης της χώρας. Ιδιαίτερα θετική θεωρείτο η αλλαγή στάσης έναντι του καθεστώτος Μιλόσεβιτς, η προσέγγιση με την Τουρκία και η πιο ήπια αντιμετώπιση του θέματος της (γιουγκοσλαβικής) Μακεδονίας.

Όμως, η πιο σημαντική αναγνώριση του νέου μοντέλου θα γίνει με τη δημοσίευση του Δείκτη Συμβολής στην Ανάπτυξη (ΔΣΑ), το Μάιο του 2003, στη γνωστή επιθεώρηση Foreign Policy. Ο δείκτης αυτός μετράει τη συμβολή των πλούσιων χωρών στην οικονομική ανάπτυξη των φτωχών χωρών του κόσμου. Η Ελλάδα βρισκόταν στη 13η θέση του δείκτη, πολύ πιο μπροστά από χώρες όπως οι ΗΠΑ, η Ισπανία, ο Καναδάς. Η υψηλή θέση της Ελλάδας αντανάκλασε κυρίως τη συμβολή της σε ειρηνευτικές αποστολές που περιλαμβάνονται στο δείκτη, επειδή η εσωτερική σταθερότητα και η προστασία από εξωτερικούς κινδύνους αποτελούν βασικές προϋποθέσεις της οικονομικής ανάπτυξης. Έτσι, από τη «μάτσο» εξωτερική πολιτική Σαμαρά περάσαμε στην «ήπια δύναμη» Παπανδρέου, με έμφαση σε ειρηνευτικές αποστολές, μηχανισμούς επίλυσης συγκρούσεων κ.λπ.

Όμως εξίσου εντυπωσιακή είναι η ταχύτητα με την οποία η κυβέρνηση της Ν.Δ. εξανέμιση το κεφάλαιο «ήπιας δύναμης» που της κληροδότησε η προηγούμενη κυβέρνηση. Όπως η κυβέρνηση Μπους εξαπάτησε τη διεθνή κοινότητα στο θέμα της επέμβασης στο Ιράκ, έτσι και η κυβέρνηση Καραμανλή κάλυψε πλήρως -και συνεχίζει να καλύπτει- τον Τάσσο Παπαδόπουλο. Ενώ μέχρι πέρυσι οι εκθέσεις των Ηνωμένων Εθνών (και τα περισσότερα διεθνή ΜΜΕ) απέδιδαν τη μη επίλυση του Κυπριακού στον Τουρκοκύπριο ηγέτη Ρ. Ντεκτάς, σήμερα πλέον είναι διεθνώς αποδεκτό ότι ο μοναδικός υπεύθυνος είναι η ελληνοκυπριακή ηγεσία -η οποία λειτουργούσε και λειτουργεί με την πλήρη υποστήριξη της κυβέρνησης της Ν.Δ.

Όλα αυτά αντανάκλουν μια βαθύτερη διαφορά φιλοσοφίας: Για τον Γιώργο Παπανδρέου μια μικρή χώρα όπως η Ελλάδα θα πρέπει να βασιστεί σε ένα «σκανδιναβικό μοντέλο» εξωτερικής πολιτικής, το οποίο προσπαθεί να μεγιστοποιήσει τη «μαλακή δύναμη» που μπορεί να συγκεντρώσει.

Αντίθετα, το ιδεώδες της κυβέρνησης της Ν.Δ. είναι το μοντέλο Μπους - Σαρόν, το οποίο υποβαθμίζει τελείως το ρόλο της «ήπιας δύναμης». Αυτό φάνηκε όχι μόνο στην περίπτωση της υποστήριξης της πολιτικής Παπαδόπουλου αλλά και στη «νέα πολιτική» σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα. Εκφράζοντας τη «σκληρή» γραμμή Μολυβιάτη - Στυλιανίδη στο Μακεδονικό, το ηγετικό στέλεχος της Ν.Δ., νομάρχης Ψωμιάδης, κάλεσε ουσιαστικά για την άσκηση βίας, προκειμένου να ματαιωθεί το συνέδριο του κόμματος Ελλήνων Σλαβομακεδόνων «Ουράνιο Τόξο» στη Θεσσαλονίκη.

Οι επιπτώσεις αυτής της νέας πολιτικής θα φανούν τον επόμενο μήνα, όταν η γειτονική δημοκρατία θα προσφύγει στο Συμβούλιο της Ευρώπης, και το φθινόπωρο, όταν θα προσφύγει στον ΟΗΕ για να πετύχει την

αναγνώριση με το συνταγματικό της όνομα.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 25/06/2004

Copyright © 2004 Χ. Κ. Τεγόπουλος Εκδόσεις Α.Ε.